

การพัฒนาเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ของรัฐ : ศึกษากรณีเฉพาะโรงเรียนการประชาสัมพันธ์

นางสาวกัทรียา คุ้มะโน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะหลักสูตรปริญญาตรีสาขาศรีมหาบัณฑิต

แผนกวิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2517

002246

I 16838889

A CASE STUDY OF PUBLIC RELATIONS OFFICERS TRAINING OF SCHOOL
OF PUBLIC RELATIONS OF PUBLIC RELATIONS DEPARTMENT

Miss Patariya Sumano

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Political Science

Department of Government

Graduate School

Chulalongkorn University

1974

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

สมชาย งามวิจิตร
.....

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

สมชาย งามวิจิตร
.....กรรมการ

สมชาย งามวิจิตร
.....กรรมการ

อาจารย์ผู้ควบคุมงานวิจัย

ศาสตราจารย์ ดร.เกษม สุวรรณกุล

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การพัฒนาเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ของรัฐ : ศึกษากรณี
เฉพาะโรงเรียนการประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์

ชื่อ

นางสาวกัทรียา สมุโน แผนกวิชา การปกครอง

ปีการศึกษา

๒๕๑๖

บทคัดย่อ

การประชาสัมพันธ์มีบทบาทสำคัญต่องานทุกสาขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อการบริหารงานของรัฐ การประชาสัมพันธ์แพร่หลายในประเทศไทยในปี ๒๕๑๕ อันเป็นสมัยของการเปลี่ยนแปลงการปกครอง หลังจากนั้นรัฐบาลไทยจึงได้สนับสนุนให้หน่วยราชการต่าง ๆ ให้ค่าเงินงานประชาสัมพันธ์ในหน่วยงานของตน แต่การดำเนินงานประชาสัมพันธ์โดยทั่วไปยังไม่บรรลุผลเต็มที่นัก เพราะยังขาดหลักของการประชาสัมพันธ์ที่แท้จริงในลักษณะของการติดต่อแบบสองทาง เพราะเหตุว่ายังไม่มีการเข้าใจวิชาการสาขาใหม่นี้มากนัก ทั้งนี้ เพื่อให้การศึกษาแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในวิชาการสาขานี้ รัฐบาลจึงดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนการประชาสัมพันธ์ขึ้นในปี ๒๕๐๑ โรงเรียนการประชาสัมพันธ์ดำเนินงานฝึกอบรมข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจทางด้านประชาสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสารมาเป็นเวลา ๑๕ ปี มีผู้สำเร็จการฝึกอบรมจากโรงเรียนประมาณ ๑,๕๐๐ คน แต่การฝึกอบรมดังกล่าวนี้ยังขาดการติดตามผล ทั้งนี้เพราะข้อจำกัดด้านงบประมาณและกำลังคน อย่างไรก็ตามการติดตามผลของการฝึกอบรมก็เป็นโครงการในอนาคตที่ทางโรงเรียนได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ว่าจะดำเนินการต่อไป

จากการศึกษาในวิทยานิพนธ์นี้ ผู้เขียนได้ประเมินผลการพัฒนาเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ในระยะย้อนหลังไป ๕ ปี ซึ่งปรากฏว่า ผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมจากโรงเรียนการประชาสัมพันธ์ร้อยละ ๒๐ ได้มีโอกาสนำความรู้จากการฝึกอบรมไปใช้ปฏิบัติงานในหน้าที่ของตน ทั้งที่เป็นงานประชาสัมพันธ์ และไม่ใช่งานประชาสัมพันธ์

แต่การนำความรู้ไปใช้จะเกิดผลประโยชน์เล็กน้อยเพียงเท่านั้น การศึกษาในวิทยาลัยนี้
มิได้ศึกษากว้างออกไปในระบอบนั้น อย่างไรก็ตามผลที่ประเมินได้นี้ ก็เป็นการแสดงให้เห็นว่า
การพัฒนาเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ของรัฐโดยโรงเรียนการประชาสัมพันธ์เป็นการดำเนินงาน
ที่ให้ผลประโยชน์แก่ผู้รับการอบรมเป็นส่วนมากในด้านการปฏิบัติงาน ซึ่งย่อมหมายความว่า
เป็นผลดีแก่การบริหารงานของรัฐด้วย.

Thesis Title   A Case Study of Public Relations Officers
                                 Training of School of Public Relations of
                                 Public Relations Department.

Name   Miss Patariya Sumano   Department of Government

Academic Year   1973

ABSTRACT

Public relations plays an important role in every field of work especially the government administration. It was first introduced into Thailand in 1932, which was the period of the political change. The Government then urged the various government departments to start public relations work in their offices. Unfortunately it was not a success because it lacked two - way communication process. Nobody then knew much about this modern subject. To educate the government officers on this field, the School of Public Relations was established in 1961. The School is responsible for training officers from various government offices including the government enterprises in the field of public relations and communications. The School has been operating for 15 years. A total of 1,500 officers have graduated from this School. However, the School has not a chance to do the assessment of its work because of lack of fund and staff. They, nevertheless, hope to fulfill it in the near future.

The authoress tried very hard to find out what the graduates from the School within the last 5 year have done about public relations work in their offices. The result was very interesting. It showed that 60 per cent of them engaged in public relations work one way or another. But this study does not cover the degree of its usefulness. It can be concluded that the School of Public Relations has promoted public relations subject which becomes useful to the trained officers and their departments in particular and to the government administration in general.

วิทยานิพนธ์เรื่องการพัฒนาเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ของรัฐ : ศึกษากรณีเฉพาะโรงเรียนการประชาสัมพันธ์ เกิดขึ้นจากแรงบันดาลใจหลายประการ กล่าวคือ การที่ได้ใกล้ชิดกับงานประชาสัมพันธ์เป็นอย่างดีประการหนึ่ง การที่ได้พบเห็นการทำงานประชาสัมพันธ์อย่างผิด ๆ ประการหนึ่ง และการที่ได้มีโอกาสเข้ารับการฝึกอบรมที่โรงเรียนการประชาสัมพันธ์ด้วยตนเองอีกประการหนึ่ง รวมทั้งเหตุผลที่ว่า ในปัจจุบัน การประชาสัมพันธ์มีบทบาทอันสำคัญในการบริหารงานสาขาต่าง ๆ มากมาย จนอาจกล่าวได้ว่าทุกสาขา ความจำเป็นที่จะต้องใช้การประชาสัมพันธ์ เครื่องมือในการบริหารงาน ในขณะที่คำว่า "การประชาสัมพันธ์" ยังมีผู้เข้าใจสับสนและตีความผิดเพี้ยน ผู้เขียนจึงเห็นสมควรว่าน่าจะศึกษาเรื่องการพัฒนาวิชาการนี้ให้กว้างขวาง และให้เป็นที่เข้าใจยิ่งขึ้น โดยการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ของรัฐ ซึ่งเจ้าหน้าที่เหล่านี้จะได้เป็นตัวอย่างของการปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ที่ถูกต้องต่อไป

ในการศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ผู้เขียนได้ขอมูลจากการค้นคว้าในห้องสมุดต่าง ๆ โดยมีแหล่งขอมูลใหญ่ในการค้นคว้าคือ ห้องสมุดโรงเรียนการประชาสัมพันธ์ ด้วยความเอื้อเฟื้อเป็นพิเศษจากคุณธรรมา พงษ์โสภณ บรรณารักษ์โท ตลอดจนเจ้าหน้าที่โรงเรียนการประชาสัมพันธ์ทุกคนที่ให้ความร่วมมือกับผู้เขียนเป็นอย่างดี นอกจากนี้ ก็มีห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ หอสมุดแห่งชาติ ห้องสมุดวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร และห้องสมุดสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ โดยมีผู้ช่วยในการค้นคว้ารวบรวมขอมูลคือ คุณนิพนธ์ วิสัยจร ซึ่งได้ช่วยในการแนะนำแหล่งที่จะทำการค้นคว้าและแสวงหาขอมูลเพิ่มเติม

ทางคำนำแนะนำรายละเอียดและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับโรงเรียนการประชาสัมพันธ์ ผู้เขียนได้รับความช่วยเหลือจากอาจารย์อรุณ งามดี อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนการประชาสัมพันธ์ ส่วนในด้านการวิจัยเพื่อประเมินผลในวิทยานิพนธ์นี้ จะสำเร็จไปมิได้เลยหากไม่ได้รับคำแนะนำและตรวจสอบจาก คุณนิราศ สว่างนิทร วิทยากรโท กองตำแหน่งและอัตราเงินเดือน สำนักงาน ก.พ. ซึ่งสละเวลาให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดีแก่ผู้เขียน

ผู้เขียนขอขอบพระคุณท่านที่ไกล่เกลี่ยความนี้เป็นอย่างสูง และขอกราบ
 ขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร. เกษม สุวรรณกุล กณคดีคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ของผู้เขียน ซึ่งได้กรุณาใช้เวลาตรวจสอบแก้ไข และแนะนำ
 แนวทางการเขียนวิทยานิพนธ์นี้ให้ถูกต้องและสำเร็จลงได้ อีกทั้งขอขอบคุณสภาวิจัยแห่งชาติ
 ที่ได้มอบทุนในการวิจัยแก่ผู้เขียนในครั้งนี้ด้วย นอกจากนี้ ผู้เขียนขอขอบคุณเป็นพิเศษแก่
 ผู้ให้ความช่วยเหลือในคานต่าง ๆ อีกหลายท่าน ได้แก่ คุณสุวิทย์ หวังภูษเกนทร์ หัวหน้า
 แผนกการเจ้าหน้าที่ กรมประชาสัมพันธ์ อาจารย์ประธาน รังสิมาภรณ์ วิทยากรโท โรงเรียน
 การประชาสัมพันธ์ คุณอุบลลักษณ์ สุวรรณฉวีศรี ผู้ให้ความช่วยเหลือคานอุปกรณ์การวิจัย และ
 คุณวิจิต หอมโกศล หัวหน้ากองสำรวจประชามติ กับ คุณแสง รัชฎาพงศกร วิทยากรโท
 กองสำรวจประชามติ ผู้บังคับบัญชาของผู้เขียนทั้ง ๒ ท่าน ที่ได้กรุณาแบ่งเบาภาระหน้าที่
 การงานของผู้เขียนลง เพื่อให้มีเวลาค้นคว้าอย่างเต็มที่ รวมทั้งคุณสุรีย์ กุญชรวิชัย วิทยากรโท
 กองสำรวจประชามติ ที่ได้ช่วยเหลือในคานการงานทั่วไปของผู้เขียน ตลอดจนข้าราชการ
 กองสำรวจประชามติทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือในคานการจัดทำวิทยานิพนธ์นี้ให้ลุล่วงไปได้
 คุณประโยชน์อันพึงได้จากวิทยานิพนธ์นี้ ผู้เขียนขอมอบต่อผู้ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เขียนทั้งหมด
 ทั้งที่กล่าวนาม และมีที่กล่าวนามในที่นี้ แต่หากมีข้อบกพร่องหรือผิดพลาดอันอาจเกิดขึ้นได้
 ผู้เขียนขอรับไว้แต่เพียงผู้เดียว.

แก่

คุณแม่ จีระบุลย์ สุมะโน

ผู้เป็นกำลังใจทั้งหมดให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ข
คำนำ.....	ค
สารบัญ.....	ง
รายการตารางประกอบ.....	ฉ
บทนำ.....	ฉ
มูลเหตุจูงใจในการศึกษา.....	ร
วัตถุประสงค์.....	ท
วิธีการศึกษาและขอบเขตของการศึกษา.....	ถ
การเสนอเรื่อง.....	ด
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาเรื่องนี้.....	ด
สรุป.....	ธ

บทที่

1. วิสัยทัศน์การประชาสัมพันธ์	1
1.1 ความหมายของการประชาสัมพันธ์.....	1
1.2 หลักของการประชาสัมพันธ์.....	5
1.2.1 หลักในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์.....	6
1.2.2 ความมุ่งหมายของงานประชาสัมพันธ์.....	9
1.3 วิวัฒนาการของการประชาสัมพันธ์.....	10
1.3.1 ที่มาของการประชาสัมพันธ์.....	11
1.3.2 กำเนิดการประชาสัมพันธ์สมัยใหม่.....	14
1.3.3 การประชาสัมพันธ์ในประเทศไทย.....	19
ก. อดีต.....	19
ข. ปัจจุบัน.....	21

บทที่

หน้า

1.4 การประชาสัมพันธ์กับการบริหารงานของรัฐ.....	27
สรุป.....	33
2. การฝึกอบรม.....	35
2.1 ความหมายของการฝึกอบรม.....	35
2.2 ความจำเป็นในการฝึกอบรม.....	37
2.3 กระบวนการจัดการฝึกอบรม.....	40
2.3.1 สำนักรวจความต้องการฝึกอบรม.....	40
2.3.2 การจัดหลักสูตรและกำหนดตัวผู้ฝึก.....	41
2.3.3 สถานที่ฝึกอบรมและสิ่งอำนวยความสะดวก.....	41
2.3.4 การประเมินผลก่อนสิ้นสุดการฝึก.....	42
2.3.5 การประเมินผลหลังจากผู้ฝึกอบรมกลับ ทำงานแล้ว.....	42
2.4 วิธีการฝึกอบรม.....	43
2.4.1 การบรรยาย.....	44
2.4.2 การประชุมอภิปราย.....	45
2.4.3 การศึกษาจากตัวอย่าง.....	46
2.4.4 การแสดงบท.....	46
2.4.5 การสาธิต.....	47
2.4.6 วิธีอื่น ๆ.....	48
2.5 ชนิดของการฝึกอบรม.....	48
2.6 ประโยชน์ของการฝึกอบรม.....	50
สรุป.....	53

บทที่	หน้า
3. การพัฒนาเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนการประชาสัมพันธ์	55
3.1 ว่าด้วยโรงเรียนการประชาสัมพันธ์.....	55
3.1.1 ประวัติความเป็นมาของโรงเรียนการประชาสัมพันธ์โดยย่อ.....	56
3.1.2 การบริหารโรงเรียนการประชาสัมพันธ์...	58
ก. การบริหารบุคคล.....	58
ข. การบริหารงบประมาณ.....	60
ค. การบริหารค่านวิชาการศึกษา.....	61
3.2 การฝึกอบรมของโรงเรียนการประชาสัมพันธ์.....	62
3.2.1 หลักสูตรเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ฝ่ายอำนวยการ.....	63
3.2.2 หลักสูตรเจ้าหน้าที่ผลิตตรายการวิทยุกระจายเสียง.....	65
3.2.3 หลักสูตรเจ้าหน้าที่หนังสือพิมพ์สัมพันธ์.....	67
3.2.4 หลักสูตรเจ้าหน้าที่โสตทัศนูปกรณ์.....	70
3.2.5 หลักสูตรเจ้าหน้าที่ชุดเผยแพร่ข่าวสารเคลื่อนที่.....	71
3.3 การให้บริการค่านวิชาการศึกษา.....	73
3.3.1 หลักสูตรเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์จังหวัด.....	74
3.3.2 หลักสูตรเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์หลักสูตรพิเศษ.....	74

	หน้า	
3.3.3	หลักสูตรเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ โรงเรียนราษฎร์.....	75
3.3.4	หลักสูตรเจ้าหน้าที่ประชาสงเคราะห์ชาวเขา	75
3.3.5	หลักสูตรผลิตรายการวิทยุหลักสูตรพิเศษ....	76
3.3.6	หลักสูตรเจ้าหน้าที่ชาววิทยุกระจายเสียง...	76
3.3.7	หลักสูตรประชาสัมพันธ์ธุรกิจ.....	77
	สรุป.....	79
4.	การประเมินผลการพัฒนาเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ของรัฐ.....	80
4.1	การตั้งสมมติฐาน.....	81
4.2	การแสวงหาและรวบรวมข้อมูล.....	83
4.2.1	เหตุผลสนับสนุนการพิจารณาเลือกหลักสูตร เจ้าหน้าที่หนังสือพิมพ์สัมพันธ์เป็นหลักสูตร ตัวอย่างเพื่อประเมินผล.....	84
	ก. ความสำคัญ.....	84
	ข. ความเหมาะสม.....	84
	ค. ความจำเป็น.....	84
	ง. ความนิยม.....	85
	จ. การเปรียบเทียบกับหลักสูตรอื่นของ โรงเรียน.....	85
4.2.2	วิธีการส่งแบบสอบถามและจำนวนผู้ตอบ...	88
4.2.3	ฐานคติที่พึงไว้เป็นเครื่องนำทางในการศึกษา	90

บทที่

หน้า

4.3	การวิเคราะห์แปลความหมายของข้อมูล.....	92
4.4	การเสนอรายงาน.....	130
	สรุป.....	137
5.	สรุปปัญหาและขอเสนอแนะ.....	140
5.1	โครงการระยะสั้น.....	140
5.1.1	การคัดเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรม.....	140
5.1.2	วิธีการฝึกอบรม.....	142
5.1.3	การจัดวิทยากรผู้ฝึกอบรม.....	145
5.2	โครงการระยะยาว.....	146
5.2.1	ปัญหาเรื่องงบประมาณ.....	147
	ก. อุปสรรคในการฝึกอบรม.....	147
	ข. สวัสดิการทั่วไป.....	148
5.2.2	การประเมินผลการฝึกอบรม.....	150
5.2.3	ปัญหาความร่วมมือของหน่วยราชการ.....	153
5.2.4	ฐานะของโรงเรียนการประชาสัมพันธ์.....	155
5.2.5	ขอเสนอแนะการปรับปรุงทั่วไป.....	156

ภาคผนวก

ผนวก ก.	ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยโรงเรียน การประชาสัมพันธ์ พ.ศ. 2507	161
ผนวก ข.	ระเบียบการและหลักสูตรต่างๆในการเข้าศึกษา อบรมที่โรงเรียนการประชาสัมพันธ์.....	171
ผนวก ค.	แบบสอบถามสำหรับนักศึกษาหลักสูตรเจ้าหน้าที่ หนังสือพิมพ์สัมพันธ์ซึ่งผ่านการอบรมจากโรงเรียน การประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์ รุ่นที่ 1-4	183
	บรรณานุกรม.....	190
	ประวัติผู้เขียน.....	197

รายการตารางประกอบ

ตารางที่		หน้า
1 A	ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ และเพศ.....	94
1 B	อาชีพปัจจุบันของผู้ตอบ.....	96
1 C	ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	97
1 D	จำนวนผู้ตอบจำแนกตามอายุราชการและชั้นยศในปัจจุบัน.....	98
2	จำนวนผู้ตอบจำแนกตามรุ่นและลักษณะการเปลี่ยนแปลงงานในหน้าที่.....	101
2 A	ลักษณะการเปลี่ยนแปลงงานในลำดับสูงขึ้นจากข้อ ก. และข้อ ข. ของตารางที่ 2.....	105
3	ความมุ่งหมายในการเข้ารับการฝึกอบรมของผู้ตอบ.....	108
4	ความจำเป็นในการติดต่อกับหนังสือพิมพ์ในหน่วยงานของผู้ตอบ.....	112
5	จำนวนหน่วยงานของผู้ตอบที่มีแผนงานติดต่อกับหนังสือพิมพ์.....	114
6	ลักษณะงานในหน้าที่ปัจจุบันของผู้ตอบกับการติดต่อกับหนังสือพิมพ์.....	116
7	การนำความรู้มาปรับปรุงงานด้านหนังสือพิมพ์สัมพันธ์ในหน่วยงานของผู้ตอบจำแนกตามชั้นยศ.....	119
8	ความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมมีส่วนช่วยในการปฏิบัติงานของผู้ตอบเพียงใด จำแนกตามลักษณะหน้าที่การงาน....	123

ตารางที่	หน้า	
9	ความสนใจของผู้เข้ารับการอบรมในการที่จะเข้ารับการอบรมต่อในหลักสูตรอื่น ๆ ของโรงเรียนการประชาสัมพันธ์.....	126
10	ความคิดเห็นเสนอแนะของผู้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการฝึกอบรมของโรงเรียน.....	128

บทนำ

การประชาสัมพันธ์ของรัฐบาลเกิดขึ้นจากความจำเป็น 2 ประการ คือ ความจำเป็นที่จะต้องประสานสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชนต่าง ๆ ในสังคม และระหว่างกลุ่มเหล่านั้นกับรัฐบาล กล่าวคือ จำเป็นต้องชักจูงใจให้เห็นว่า แม้มนุษย์เราจะมีชีวิตแยกกันโดยเหตุต่าง ๆ ตามธรรมชาติ การที่จะอยู่ร่วมกันได้โดยสันติและเป็นึกแผ่นเพื่อความสุข ความเจริญก็จำต้องอาศัยความร่วมมือและอวยชมกัน และความจำเป็นประการที่สอง คือ รัฐบาลในประเทศประชาธิปไตยจะอยู่ได้ด้วยความนิยมและเห็นชอบของประชาชน มิใช่ด้วยอำนาจ กังนั้น จึงต้องมีการประชาสัมพันธ์เพื่อสนับสนุนความเข้าใจที่ถูกต้องของประชาชนต่อ รัฐบาล

สำหรับประเทศไทยซึ่ง เป็นประเทศที่กำลังอยู่ในภาวะการพัฒนาประเทศ ในทุกด้าน เพื่อให้เขาสู่ระดับความเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ประเทศที่เจริญอื่น ๆ การพัฒนาประเทศนั้นจำเป็นต้องมีการร่วมมือประสานงานกันอย่างใกล้ชิด ระหว่างรัฐบาลกับประชาชน เพราะการที่รัฐบาลจะมุ่งหน้าดำเนินการตามนโยบายของตน ไปแต่เพียงฝ่ายเดียวนั้น ผลที่ได้รับจะเป็นไปตามเจตนารมณ์หาได้ไม่ และการดำเนินงาน จะประสบผลหลายประการ เพราะหากความร่วมมือจากประชาชน รัฐบาลจึงต้องหา วิธีเรียกร้องความร่วมมือจากประชาชน โดยสร้างความเข้าใจต่อประชาชน ให้ประชาชน เข้าใจนโยบายของรัฐบาล และเล็งเห็นประโยชน์ของการพัฒนาประเทศ การบริหารงาน และการพัฒนาประเทศของรัฐบาลจึงจะได้ผลอย่างแท้จริง

แต่เป็นที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันว่า ในประเทศไทยความร่วมมือและการประสาน งานระหว่างรัฐบาลกับประชาชนยังไม่บรรลุผลตามเป้าหมาย ทั้งนี้ เนื่องด้วยของว่างระหว่าง คนของรัฐบาล หรือ ข้าราชการ กับ ประชาชน ยังมีอยู่มาก ในสภาพปัจจุบัน ข้าราชการกับ ประชาชนเดินกันคนละทาง ไม่มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ในความรู้สึกของประชาชนส่วนใหญ่ นั้น เห็นว่าข้าราชการ เป็นผู้ที่อยู่สูงกว่า จึงไม่สนใจการปฏิบัติงานของข้าราชการ โดยคิดว่า

คนไม่มีส่วนร่วมด้วย และข้าราชการส่วนใหญ่ เมื่อได้รับการยกย่องจากประชาชนก็เกิดความ
รู้สึกว่าเป็นนายของประชาชน ข้าราชการกับประชาชนจึงต่างคนต่างอยู่ ซึ่งทำให้การดำเนิน
นโยบายของรัฐบาลไม่ตรงเป้าหมายที่จะเข้าถึงประชาชน กล่าวคือ ไม่สามารถสร้างความ
เข้าใจอันดีต่อประชาชน และไม่สามารถป้องกันแก้ไขความเข้าใจผิดของประชาชนที่มีต่อ
รัฐบาลได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งไม่สามารถทราบความต้องการของประชาชนด้วย

วิถีทางสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้รัฐบาลบรรลุวัตถุประสงค์ทั้งหมดในการบริหาร
งาน และการพัฒนาประเทศ คือ การประชาสัมพันธ์ ซึ่งจะ เป็นสื่อให้ประชาชนกับรัฐบาลมี
ความเข้าใจกันและกัน ไว้วางใจกัน และร่วมมือกันเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว อีกทั้งแก้ความ
เข้าใจผิดของประชาชนที่มีต่อนโยบายและการกระทำของรัฐบาล และยังป้องกันการโฆษณา
ชวนเชื่อจากฝ่ายตรงข้ามอีกด้วย

ทั้งนี้ ผู้ที่จะปฏิบัติงานด้านประชาสัมพันธ์ของรัฐให้เป็นผลนั้น ควรที่จะต้อง เป็น
ผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญในด้านการประชาสัมพันธ์ เป็นอย่างดีพอสมควร ทั้งในด้านทฤษฎีและ
ปฏิบัติ ไม่ใช่สักแต่ว่าข้าราชการผู้ใดดำรงตำแหน่งงานด้านประชาสัมพันธ์ ก็ให้ศึกษาหาความ
ชำนาญด้วยตนเอง ซึ่งความรู้ดี ๆ หรือไม่จริงในงานด้านประชาสัมพันธ์ เป็นอันตราย
อย่างยิ่งแก่การดำเนินงานของรัฐบาล อีกประการหนึ่ง การศึกษาในมหาวิทยาลัยก็มีได้มี
หลักสูตรใดที่จะเน้นถึงหลักวิธีการโดยเฉพาะของการประชาสัมพันธ์ รัฐบาลจึงได้จัดให้มีการ
อบรมเจ้าหน้าที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์ของรัฐ หรือผู้ที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้านประชาสัมพันธ์
เพื่อใหม่บุคคลเหล่านั้นได้ความรู้ ความชำนาญ ตลอดจนประสบการณ์ได้ในระยะเวลาอันสั้น
เพื่อให้รู้ได้ประโยชน์จากเจ้าหน้าที่เหล่านั้นได้รวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ โดยโรงเรียน
การประชาสัมพันธ์ของกรมประชาสัมพันธ์ เป็นเจ้าหน้าที่ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์
ของรัฐที่ส่งมาจากกระทรวงทบวงกรม ตลอดจนรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ โดยให้การอบรมทางด้าน
การประชาสัมพันธ์ การติดต่อสื่อสาร และสื่อสารมวลชน เพื่อให้ผู้เข้าอบรมได้ใช้วิธีการในการ
ประชาสัมพันธ์ได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสมแก่สถานการณ์ อีกทั้งสามารถเข้าถึงประชาชน
เปลี่ยนทัศนคติอันไม่ถูกต้องของประชาชนต่อรัฐบาลได้

มูลเหตุจูงใจในการศึกษา

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า งานประชาสัมพันธ์ของรัฐบาลนั้น มีฐานะเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของงานฝ่ายบริหารแล้ว โดยเหตุผลสำคัญ 2 ประการ คือ รัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยชอบที่จะรายงานต่อประชาชนของตน และการบริหารงานที่ได้ผลดีต้องอาศัยความร่วมมือของประชาชนและคะแนนเสียงสนับสนุน¹

จะเห็นได้ว่างานประชาสัมพันธ์เพิ่มความสำคัญในตัวเองยิ่งขึ้นทุกวัน ยิ่งประชากรเพิ่มจำนวนขึ้น งานของรัฐบาลในด้านนี้ก็ยิ่งเพิ่มเป็นเงาตามตัว หน่วยราชการแทบทุกแห่งจัดให้มีฝ่ายประชาสัมพันธ์ขึ้นในหน่วยงานของตน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นความสำคัญของงานประชาสัมพันธ์ แต่หน่วยประชาสัมพันธ์ส่วนใหญ่ก็จัดตั้งขึ้นมาไม่กี่ปีมานี้เอง เพราะงานประชาสัมพันธ์เป็นงานใหม่ที่แพร่หลายในระยะหลัง เท่าที่ผู้เขียนสังเกตพบ igit เห็นว่าหน่วยประชาสัมพันธ์ของกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ ตลอดจนรัฐวิสาหกิจทั้งหมดนั้น มีน้อยรายที่ปฏิบัติงานตามประชาสัมพันธ์ได้โดยถูกต้อง และรู้จัก "การประชาสัมพันธ์" อย่างแท้จริง งานประชาสัมพันธ์สำหรับหน่วยงานบางแห่ง มีความหมายเพียงการตั้งโต๊ะวางป้าย "ประชาสัมพันธ์" มีเจ้าหน้าที่สักคนหรือสองคนนั่งประจำโต๊ะ คอยตอบข้อซักถามของญาติคักคองงาน แ่งงานประชาสัมพันธ์มิได้มีความหมายเล็กน้อยเพียงเท่านั้น งานประชาสัมพันธ์เป็นงานที่ต้องใกล้ชิดกับนโยบายตลอดเวลา นักประชาสัมพันธ์ต้องอยู่ในสถานะที่สามารถเสนอความคิดเห็นหรือขอแนะนำแก่ผู้บริหารได้อย่างเต็มที่ และได้รับความไว้วางใจจากฝ่ายบริหารให้ดำเนินการได้อย่างเต็มภาคภูมิด้วย²

---

¹ สะอาด คัมภีร์ผล, "การประชาสัมพันธ์ของนักบริหาร" ที่ระลึกหนังสือรุ่น นักศึกษาประชาสัมพันธ์ฝ่ายอำนวยการ รุ่น 6, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการทหารสื่อสาร, 2509) , หน้า 13

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 21

ดังนั้น การที่รัฐบาลเล็งเห็นความสำคัญของการปฏิบัติงานด้านประชาสัมพันธ์ โดยจัดให้โรงเรียนการประชาสัมพันธ์ของกรมประชาสัมพันธ์ คำเนิมนงานพัฒนาเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ของรัฐ จากทุกหน่วยงานเพื่อให้เจ้าหน้าที่เหล่านี้กลับไปนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ในงานประชาสัมพันธ์ของตนนั้น เป็นเรื่องที่น่าสนใจ ควรแก่การศึกษาว่า การพัฒนาเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ของรัฐ ตลอดจนงานเผยแพร่การประชาสัมพันธ์ในประเทศไทยนั้นดำเนินไปอย่างไรบ้าง และผู้ที่ได้รับการอบรมแล้วได้นำความรู้ไปใช้ประโยชน์กับงานในหน้าที่ของตนได้มากน้อยเพียงไรนั้น ก็เป็นเรื่องน่าศึกษาและติดตามผลเป็นอย่างยิ่ง เพื่อจะได้ทราบว่าความตั้งใจของรัฐบาลที่จะสร้างสรรค์เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้ปฏิบัติงานกันอย่างจริงจังนั้น เป็นผลสำเร็จหรือไม่ เพื่อที่จะได้เป็นแนวทางปรับปรุงการบริหารงานของโรงเรียนการประชาสัมพันธ์ และเพื่อหาทางสนับสนุนให้ผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมจากโรงเรียนได้นำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในงานประชาสัมพันธ์ของรัฐให้มากที่สุด และศึกษารณิของผู้ที่ไม่มีโอกาสนำความรู้จากการอบรมไปใช้ โดยศึกษาถึงสาเหตุอุปสรรค และหาวิธีที่จะแก้ไขใหม่ให้มีกรณีเช่นนี้เกิดขึ้นอีกต่อไปได้

วัตถุประสงค์

การที่ผู้เขียนเลือกศึกษาวิจัย เรื่องการพัฒนาเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ของรัฐบาลไทยนั้น ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์ หรือความมุ่งหมายหลายประการ ดังจะแบ่งเป็นข้อ ๆ ให้เห็น ดังนี้

ประการที่ 1 เพื่อศึกษาวิวัฒนาการค่านานอาชีพประชาสัมพันธ์ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศเทียบเคียงกัน ทั้งนี้เพราะงานอาชีพประชาสัมพันธ์นั้น ถือได้ว่าเป็นงานอาชีพอย่างใหม่ในประเทศไทย และแม้ในต่างประเทศเอง การประชาสัมพันธ์ก็เพิ่งจะถือกำเนิดขึ้นในราว ปี ค.ศ. 1906³ โดยนาย Ivy Lee

³ Herbert Lloyd, "Public Relations" Teach Yourself Book, (London: The English Universities Press Ltd., 1970) , p. 3

นักหนังสือพิมพ์ชาวสหรัฐ ซึ่งเป็นผู้เริ่มวิชาการอาชีพด้านนี้ขึ้นเป็นคนแรก (ดังจะกล่าว
รายละเอียดต่อไปในบทที่ 2) ดังนั้น จึงควรศึกษาความเป็นมาของการประชาสัมพันธ์
เพื่อพิจารณาถึงความสำคัญมากน้อยของวิชาการแขนงนี้ สำหรับเป็นส่วนสนับสนุนเหตุผล
ในการจัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ของรัฐบาล ว่ามีความจำเป็นอย่างไร และจะ
ให้ผลประโยชน์แก่ประเทศชาติและสังคมอย่างไร ทั้งยังเป็นความรู้ในรายละเอียดเกี่ยวกับ
การประชาสัมพันธ์ เปรียบเทียบระหว่างของไทยกับต่างประเทศที่พอสมควรอีกด้วย

ประการที่ 2 เพื่อศึกษากระบวนการบริหารงานของโรงเรียนการประชาสัมพันธ์
โดยละเอียด เพื่อให้ทราบวิธีการดำเนินงานของโรงเรียนอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา
บุคคลที่ดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ของรัฐ วัตถุประสงค์ประการนี้มุ่งศึกษาใน
ลักษณะการบริหารโดยหลักวิชารัฐประศาสนศาสตร์ การศึกษาการบริหารงานของโรงเรียน
การประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ของรัฐอยู่นั้น จะทำให้
เกิดความเข้าใจว่า โรงเรียนการประชาสัมพันธ์ดำเนินงานในรูปแบบไหน ก่อให้เกิดประโยชน์
ทางด้านการประชาสัมพันธ์จริงหรือไม่ มีโครงการอบรมเจ้าหน้าที่อย่างรัดกุมและเหมาะสม
หรือไม่ประการใด และศึกษาข้อบกพร่องต่าง ๆ ของโรงเรียน ๆ เพื่อจะได้ค้นหาพิจารณา
แก้ไขปรับปรุง ผู้เขียนจะกล่าวถึงอุปสรรคข้อขัดข้องต่าง ๆ ในที่สุดท้าย

ประการที่ 3 เพื่อศึกษาวิธีการฝึกอบรมข้าราชการและพนักงานองค์การ
รัฐวิสาหกิจ ในฐานะเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ เพื่อนำไปปรับปรุงใช้กับงานของตน ประการนี้
เป็นวัตถุประสงค์หลักที่จะศึกษาคำปฏิบัติของโรงเรียนการประชาสัมพันธ์ ในหน้าที่การฝึก
อบรม เพื่อพัฒนาเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ของรัฐ ว่าให้การอบรมวิธีไหน ถูกต้องหรือไม่
และศึกษาว่า ผู้เข้ารับการอบรมใดอะไรไปจากการฝึกอบรม อันจะเป็นประโยชน์ในการ
นำไปปรับปรุงใช้กับงานประชาสัมพันธ์ในหน้าที่ของตน เพราะความจำเป็นในการฝึกอบรม
อย่างหนึ่งคือ เพื่อให้แนวทางบุคคลใหม่ปฏิบัติราชการตรงตาม เป้าหมายและตรงตามสายงาน

ในหน้าที่ของตน⁴ ดังนั้น จึงต้องศึกษาจุดสำคัญว่า โรงเรียนการประชาสัมพันธ์ได้ให้การฝึกอบรมด้านประชาสัมพันธ์ เพื่อจุดประสงค์หรือไม่

ประการที่ 4 เพื่อศึกษาและติดตามผลของการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ของรัฐ จะใคร่ทราบว่าเจ้าหน้าที่ผู้รับการฝึกอบรมได้มีการพัฒนางานด้านนี้ให้เป็นประโยชน์แก่งานของตนเองสมกับที่ได้มาฝึกอบรมอย่างไรบ้าง

วัตถุประสงค์นี้เป็นจุดประสงค์ใหญ่และสำคัญที่สุดในการศึกษา เรื่องการพัฒนาเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ของรัฐ ทั้งนี้เพราะ เมื่อมีการพัฒนาด้วยวิธีการฝึกอบรมกันแล้ว ก็ย่อมต้องการทราบผล (ของการฝึกอบรม) ว่า ผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมได้นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในงานประชาสัมพันธ์บ้างหรือไม่ อย่างไร และได้ใช้ความรู้จากการอบรมทำให้ตนเองก้าวหน้าในหน้าที่การงานไ้มากน้อยประการใด

ตามหลักของงานประชาสัมพันธ์นั้น เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ควรเป็นผู้มีคุณสมบัติและความสามารถทางด้านการประชาสัมพันธ์โดยเฉพาะ กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ควรเป็นผู้บริหารที่ดี รู้จักควบคุมการดำเนินงานภายในหน่วยประชาสัมพันธ์ให้มีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันก็ต้องรอบรู้กิจการด้านต่าง ๆ ของบริษัท หรือหน่วยงานใหญ่โดยส่วนรวม เพื่อให้คำปรึกษาแก่หัวหน้าหน่วยงานทางด้านการประชาสัมพันธ์ได้⁵ นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ควรเป็นผู้รอบรู้ ฉลาด มีไหวพริบ ชยัน มีวิจารณ์ญาณ มีบุคลิกดี มีความเข้าใจเรื่องการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องมีความรู้เกี่ยวกับสื่อมวลชนเป็นอย่างดีอีกด้วย⁶

⁴ อมร รัชศาสตร์ และ โสวัจ สุจริตกุล, การบริหารงานบุคคลในประเทศไทย, (พระนคร : โรงพิมพ์สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2514), หน้า 290

⁵ Christopher R. Bevevino, "A Public Relations Fable", Public Relations Journal, December, 1965.

⁶ อรุณ งามดี, เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์, คำบรรยายของโรงเรียนการประชาสัมพันธ์, โรเนียว

การที่จะหาบุคคลที่มีคุณสมบัติดังกล่าวข้างต้นเป็นการยาก แต่เราสามารถสร้างคุณสมบัติเหล่านี้ให้เกิดขึ้นได้จากการฝึกอบรม โดยสร้างพื้นฐานความรู้ทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม จิตวิทยา ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ การติดต่อสื่อสาร การเข้าสังคม วิธีการโฆษณาเผยแพร่ และความรู้เกี่ยวกับสื่อมวลชนจะเป็นนักประชาสัมพันธ์ที่ดีได้

แต่ปัญหาที่มีอยู่ว่า เราจะอบรมพื้นฐานความรู้ที่สำคัญ ๆ เพื่อปฏิบัติงานทางด้านประชาสัมพันธ์แล้ว เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ที่ได้รับการฝึกอบรมจะเป็นเจ้าหน้าที่ที่มีคุณสมบัติตามที่อบรมและเป็นเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ที่ดี หรือว่าเก็บความรู้ทั้งหมดไว้เพราะต้องปฏิบัติงานด้านอื่น ตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นแล้ว การฝึกอบรมก็เสียเปล่า เสียทั้งเวลา แรงงาน งบประมาณของผู้เข้ารับการฝึกอบรมและทางโรงเรียนผู้ฝึกอบรมเอง ดังนั้น ความจำเป็นในการติดตามผลจึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องศึกษาให้รู้ว่าการฝึกอบรมส่วนใหญ่ได้ผลตามเจตนารมณ์มากน้อยเพียงไร สัรวจชอบกพรองเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

วิธีการศึกษาและขอเชตของการศึกษา

สำหรับวิธีการศึกษาของวิทยานิพนธ์นี้ ผู้เขียนได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 4 ตอนใหญ่ ๆ กล่าวคือ ในตอนต้นจะศึกษาถึงวิวัฒนาการอาชีพการประชาสัมพันธ์ โดยกล่าวถึงการประชาสัมพันธ์ในด้านวิชาชีพตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ทั้งที่ปรากฏอยู่ในต่างประเทศและในประเทศไทย เที่ยบเคียงกันด้วย ทั้งนี้เพื่อจะได้เห็นถึงความหมายทราบถึงความสำคัญและประโยชน์ของการประชาสัมพันธ์ ให้เห็นว่าการประชาสัมพันธ์มีความจำเป็นต่อการบริหารประเทศอย่างยิ่งยวดเพียงใด

ตอนที่ 2 เป็นการศึกษากรณีเฉพาะโรงเรียนการประชาสัมพันธ์ โดยพิจารณาการศึกษาโรงเรียนในด้านการบริหาร เป็นอันดับต้น อันเป็นการศึกษาในรายละเอียดตั้งแต่การก่อตั้งโรงเรียน การบริหารงาน เจ้าหน้าที่ของโรงเรียน ความรับผิดชอบของโรงเรียนและอันดับต่อมา จะศึกษาละเอียดถึงวิธีการฝึกอบรมหลักสูตรต่าง ๆ ทั้งหลักสูตรประจำและหลักสูตรพิเศษ ตลอดจนโครงการในอนาคตของโรงเรียน ฯ เพื่อให้เข้าใจการดำเนินงานเพื่อพัฒนาเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ของรัฐของโรงเรียนการประชาสัมพันธ์

ตอนที่ 3 เป็นการประเมินผล อันเป็นการศึกษาวิจัยให้ทราบผลในการฝึกอบรม การประเมินผลนี้จะเป็นรูปการวิจัยสนาม (Field Research) โดยการส่งแบบสอบถามไปยังนักศึกษา เนื่องจากนักศึกษาที่ผ่านการอบรมจากโรงเรียนการประชาสัมพันธ์ มีเป็นจำนวนมาก จึงไม่อาจสอบถามได้หมด ผู้เขียนจึงเลือกใช้วิธีสอบถามเฉพาะหลักสูตรเจ้าหน้าที่หนังสือพิมพ์สัมพันธ์ ซึ่งเปิดการอบรมไปเพียง 5 รุ่น แต่ผู้เขียนสอบถามเฉพาะรุ่นที่ 1 - 14 เพราะรุ่นที่ 5 เพิ่งจะเปิดการอบรมไปเพียงไม่กี่เดือน คงจะยังไม่มีโอกาสได้นำวิชาที่ฝึกอบรมไปใช้ไ้มากนักในระยะเวลาอันสั้น รวมจำนวนนักศึกษาที่จะศึกษาทั้งหมด 169 คน อันเป็นจำนวนที่คิดว่าพอเหมาะกับการศึกษาวิจัย

การเสนอเรื่อง

บทที่ 1 กล่าวถึงวิวัฒนาการของการประชาสัมพันธ์ โดยอธิบายถึงความหมาย ความสำคัญ และประโยชน์ของการประชาสัมพันธ์ ตลอดจนที่มาของการประชาสัมพันธ์ในต่างประเทศและในประเทศไทย จากอดีตจนถึงปัจจุบัน และหน้าที่ของนักประชาสัมพันธ์

บทที่ 2 กล่าวถึงเรื่องของการฝึกอบรม หรือการพัฒนาบุคคล ตั้งแต่เป้าหมาย ความหมาย กระบวนการ ประเภท และประโยชน์ของการฝึกอบรม

บทที่ 3 จะกล่าวถึงโรงเรียนการประชาสัมพันธ์ โดยแบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนต้นกล่าวถึงประวัติความเป็นมาในการก่อตั้งโรงเรียนการประชาสัมพันธ์ มาจนถึงการบริการต่าง ๆ และความรับผิดชอบของโรงเรียน ตอนที่ 2 กล่าวถึงวิธีการฝึกอบรมทุกหลักสูตรที่โรงเรียนฯ จัดขึ้น และตอนที่ 3 กล่าวถึงการให้บริการทางวิชาการของโรงเรียนฯ

บทที่ 4 เป็นการประเมินผลการฝึกอบรมจากนักศึกษาที่จบหลักสูตรไปแล้วว่าจะได้ผลสมความมุ่งหมายทั้งสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่

บทที่ 5 อันเป็นบทสุดท้าย จะเป็นการศึกษาปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ของรัฐบาลไทย โดยโรงเรียนการประชาสัมพันธ์ พร้อมทั้งขอเสนอแนะเพื่อการแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องและปัญหาต่อไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาเรื่องนี้

ทุกวันนี้ การประชาสัมพันธ์ เป็นงานที่มีบทบาทอันสำคัญยิ่งต่อการบริหารงานของรัฐบาล โดยเฉพาะในระยะที่ประเทศชาติกำลังอยู่ในภาวะของการพัฒนา และขยายตัวรับความเจริญทุกด้าน และในระยะที่ประเทศชาติกำลังเพิ่มพูนและมีการเปลี่ยนแปลงแทบทุกด้าน นับตั้งแต่ความเป็นอยู่ แนวโน้มในการประกอบอาชีพการงาน ทักษะคติ การศึกษา แมกระทั่งวัฒนธรรมบางส่วน ล้วนเปลี่ยนแปลงไปมากจากที่เป็นอยู่ อันเป็นความก้าวหน้าจากการติดต่อกับประเทศเจริญ การที่รัฐจะบริหารงานโดยเป็น "ให้" และ "ออกคำสั่ง" แต่เพียงฝ่ายเดียว คงแต่ก่อนที่เป็นมาในรูปการบริหารงานของประเทศไทยนั้น ปัจจุบัน รัฐไม่สามารถทำเช่นนั้นได้อีก แต่รัฐต้องรับความคิดเห็นและประจักษ์จากประชาชนมาเป็นหลัก หรือแนวในการวางแผนการบริหารงาน

วิธีที่รัฐจะบริหารงานให้โดยผลดี โดยมีความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐบาลกับประชาชนนั้น รัฐจำเป็นต้องใช้การประชาสัมพันธ์ เป็นสะพานเชื่อมระหว่างรัฐบาลกับประชาชน แต่งานประชาสัมพันธ์จะก่อให้เกิดผลอย่างแท้จริงได้ ก็ต่อเมื่อเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ของรัฐมีความรู้ความเข้าใจในงานประชาสัมพันธ์ เป็นอย่างดีพอที่จะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่รัฐได้ รัฐจึงจัดให้โรงเรียนการประชาสัมพันธ์ เปิดหลักสูตรอบรม เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ของรัฐขึ้นเป็นประจำทุกปี เพื่อให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์จากทุกหน่วยงานของรัฐได้นำหลักการอบรมเหล่านี้ไปปรับปรุงใช้กับงานในหน้าที่ของตน ซึ่งหลักสูตรอบรมของโรงเรียนการประชาสัมพันธ์จะได้ผลสมตามเจตนาของรัฐบาลก็ต่อเมื่อผู้รับการฝึกอบรมได้นำความรู้จากการอบรมไปใช้กันอย่างจริงจัง

ดังนั้น การศึกษาเรื่องการพัฒนาเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ของรัฐ จึงเป็นประโยชน์หลายด้าน คือ

1. ได้ทราบรายละเอียดในการจัดอบรม นับตั้งแต่วิธีการคัดเลือกบุคคลเข้ารับการอบรม วิธีการจัดอบรมหลักสูตรต่าง ๆ ตั้งแต่หลักสูตรย่อยถึงหลักสูตรใหญ่ ซึ่งมีความเกี่ยวพันกันเป็นลูกโซ่ ศึกษาความมุ่งหมายในการจัดแต่ละวิชาเข้าในหลักสูตร เพื่อจะนำไปสู่การพิจารณาผลของการอบรมที่แท้จริงได้

2. ได้ทราบว่า การฝึกอบรมที่จัดขึ้นให้ผลอย่างไรบ้าง ผู้เข้ารับการอบรม มีโอกาสนำความรู้ไปใช้กับงานในหน้าที่ของตนมากน้อยเพียงไร ทั้งนี้หากมีผู้นำความรู้ในการฝึกอบรมไปใช้ไ้มากโอกาส ก็แสดงว่าการอบรมเป็นผล หากผู้เข้ารับการอบรมไม่ได้ใช้ความรู้นั้น ๆ เลย ก็เท่ากับว่า การอบรมเสียเปล่า เสียทั้งเวลาราชการและงบประมาณของรัฐโดยเปล่าประโยชน์

3. ได้ทราบขอพรองและอุปสรรคของการฝึกอบรม ตลอดจนการบริหารงานของโรงเรียน อันควรปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การฝึกอบรมได้ผลอย่างเต็มที่ โดยผู้เขียนจะศึกษา เพื่อเสนอแนะข้อแก้ไขไว้เพื่อการพิจารณาด้วย อันเป็นการแสดงทัศนะ (viewpoint) จุดหนึ่ง จากหลาย ๆ จุดที่เสนอให้โรงเรียนการประชาสัมพันธ์ รวบรวมไว้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามที่เห็นสมควรต่อไป

4. การศึกษาเรื่องนี้ ทำให้ได้ทราบความสำคัญของงานประชาสัมพันธ์ว่า สมควรที่จะมีการขยายการศึกษาค่านนี้ให้แพร่หลายมากกว่านี้หรือไม่ ทั้งนี้การที่จะพิจารณาเช่นนี้ได้ ก็ต้องศึกษาความสำคัญของวิชาการประชาสัมพันธ์ก่อนด้วย ซึ่งวิทยานิพนธ์นี้จะศึกษาไว้ให้ทราบพอสมควร อันจะเป็นประโยชน์กว้างขวางออกไปอีกประการหนึ่ง นอกเหนือจากการพิจารณา เรื่องการฝึกอบรมแต่เพียงอย่างเดียว

สรุป

การประชาสัมพันธ์ของรัฐบาลเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะสำหรับประเทศที่กำลังอยู่ในภาวะการพัฒนาอย่างประเทศไทย ทั้งนี้เพราะการร่วมมือประสานงานระหว่างรัฐกับประชาชนเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการที่จะทำให้รัฐบาลบริหารงานได้สะดวก การประชาสัมพันธ์จะเป็นเครื่องมือติดต่อประสานเชื่อมโยงความเข้าใจระหว่างรัฐบาลกับประชาชน เป็นวิถีทางที่ทำให้ประชาชนมีโอกาสเสนอความต้องการต่อรัฐ และทำให้รัฐบาลรายงานผลการปฏิบัติงานของตนต่อประชาชน พร้อมทั้งสนองความต้องการต่อประชาชนด้วย นอกจากนี้ยังเป็นวิถีทางเดียวที่รัฐจะเข้าถึงประชาชนได้ โดยแสดงให้ประชาชนเห็นว่าข้าราชการมีใจเจ้านายของประชาชน อันจะทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกที่ศรัทธา และจะให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานของรัฐบาลในลำดับต่อมา

งานประชาสัมพันธ์มีสิ่งที่จะปฏิบัติได้โดยง่าย หรืออาศัยสิ่งที่เรียกว่าความสามารถพิเศษประจำตัว (talent) หากแต่จะต้องมีการศึกษาทางด้านนี้ด้วย วิชาการประชาสัมพันธ์เป็นวิชาแขนงใหม่ที่ยังไม่แพร่หลายนัก มีเพียงการแทรกวิชานี้ไว้ในหลักสูตรวิชาการแขนงอื่น กังนั้น รัฐจึงเห็นสมควรที่จะเปิดการอบรมวิชาการประชาสัมพันธ์สำหรับข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ เป็นหลักสูตรการอบรมที่ใช้เวลาสั้นรวบรัด และให้ได้วิชาการทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติที่มากที่สุด โดยมอบให้โรงเรียนการประชาสัมพันธ์ เป็นผู้ทำหน้าที่นี้

ความมุ่งหมายในการศึกษาของวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ คือ ประสงค์จะทราบผลของการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ของรัฐ โดยศึกษาเริ่มตั้งแต่ความสำคัญของการอบรมและการประชาสัมพันธ์ การบริหารงานของโรงเรียนการประชาสัมพันธ์ ไปจนถึงรายละเอียดในการฝึกอบรม และจบลงด้วยการศึกษาข้อบกพร่องและอุปสรรคเพื่อการปรับปรุงแก้ไข ทั้งนี้เพื่อแสดงให้เห็นผลงานของการพัฒนาเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ของรัฐ อันเป็นงานในหน้าที่ของโรงเรียนการประชาสัมพันธ์ ของกรมประชาสัมพันธ์ นั้นเอง

การเสนอเรื่อง และวิธีการศึกษา แบ่งออกเป็น 4 ตอนใหญ่ ๆ คือ ตอนที่หนึ่ง ศึกษาวิวัฒนาการของการประชาสัมพันธ์ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ตอนที่สอง ศึกษาเรื่องการฝึกอบรม ตอนที่สาม ศึกษากรณีเฉพาะโรงเรียนการประชาสัมพันธ์ในด้านการบริหารและการฝึกอบรมโดยละเอียด ตอนที่สี่ เป็นการประเมินผลของการฝึกอบรมจากผลการวิจัยสนาม